

Граб Т.В.,
студентка 5 курсу, 7 групи,
факультету адвокатури Національного
юридичного університету імені Ярослава Мудрого

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ
ТА ФАКТОРИ ЩО ЇХ ОБУМОВЛЮЮТЬ**

Ключові слова: злочинність неповнолітніх, ювенальна кримінологія, особа злочинця.

Анотація. У тезах розглянута кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх та фактори що її обумовлюють.

Аннотация. В тезисах рассмотрена криминологическая характеристика преступности несовершеннолетних и факторы которые ее обуславливают.

Ключевые слова: преступность несовершеннолетних, ювенальная криминология, личность преступника.

Summary: In theses examined the criminological characteristics of juvenile delinquency and their determinants.

Keywords: juvenile delinquency, juvenile criminology, personality of the offender.

За останні роки проблема злочинності неповнолітніх в Україні набула особливої гостроти і актуальності. Громадські діячі й суспільство загалом висловлюють тривогу щодо деградації чималої частини підростаючого покоління, яке, лише почавши жити, вже позбавило себе перспективи знайти гідне місце в суспільстві.

Неповнолітній порушник закону — особливий, найбільш важкий об'єкт виховання та перевиховання. Річ у тому, що такий неповнолітній найчастіше обтяжений вже зародженими негативними поглядами, судженнями, негативними звичками та формами поведінки. Зазвичай, він грубо протидіє позитивному впливу, зводячи між собою та вихователем психологічний бар'єр недовіри, відчуження і навіть ворожості [1, с. 121].

Друга особливість пов'язана з тим, що сім'я і батьки часто не мають власного авторитету. Вимоги батьків або їх тривога більше не мають стримуючого ефекту. Підліток більше не хоче, щоб його повчали.

Третя особливість цього віку пов'язана з пошуком того, хто може зрозуміти, — як правило, це компанії однолітків, з якими можна знайти спільні інтереси, оцінки, захоплення.

До основних понять, що розкривають специфіку підліткового віку відносяться поняття «соціалізація» або засвоєння дитиною правил, ролей, норм поведінки, які дозволяють стати повноцінним членом суспільства, зайняти в ньому гідне місце, і «соціальна ситуація розвитку».

Сутність і роль соціальної ситуації розвитку в становленні особистості неповнолітнього найбільш точно визначив Л. С. Виготський. Він писав: «Дитина є частиною соціальної ситуації, відношення дитини до середовища і середовища до дитини дається через переживання і діяльність самої дитини; сили середовища набувають спрямовуюче значення завдяки переживанням дитини» [2, с. 89-92].

Про невідповідність статистичного обліку злочинів, що вчиняються неповнолітніми та за їх участю, фактичному стану злочинності серед неповнолітніх свідчить загальна тенденція до зростання рівня усієї злочинності в державі. Враховуючи залежність між злочинністю неповнолітніх та загальнокримінальною злочинністю дорослих осіб, стабільне зниження злочинності неповнолітніх в умовах зростання рівня злочинності в цілому, неможливе [3, с. 210].

Значимо, що для групової злочинності неповнолітніх характерна підвищена латентність, оскільки багато злочинів, які вчиняють неповнолітні, дорослими сприймаються як пустощі через соціальну незрілість (наприклад, крадіжки у сім'ї, сусідів, навчальних закладах, хуліганські бійки, відбирання грошей і речей у молодших).

Б. М. Головкін зазначає, що зазвичай неповнолітні підстерігають майбутню жертву у внутрішніх дворах багатоквартирних будинків, біля входу до під'їздів, на затемнених алеях, зупинках громадського транспорту, а також на прилеглий до розважальних закладів території [4, с. 95].

За дослідженням А. Ю. Дроздова та І. В. Коваленко найхарактернішими особливостями групової злочинності серед неповнолітніх є: групові злочини в своїй більшості мають корисливі мотивації; злочинність неповнолітніх має тенденцію до «омолодження». За даними

спостережень, одну п'яту суспільно небезпечних діянь неповнолітніх вчиняють малолітні, тобто особи, яким не виповнилось 14 років і які не є суб'єктами злочину; за два останні десятиріччя набули поширення групові («нетрадиційні») злочини, такі як ритуальні вбивства, акти вандалізму тощо.

Дана особливість є однією з найбільш характерних для груп неповнолітніх злочинців і супроводжується виключною жорстокістю та цинізмом; злочинність неповнолітніх в більшості супроводжується невідкладним вживанням наркотиків, пияцтвом, проституцією, поширенням венеричних хвороб, СНІДу; спостерігається об'єднання неповнолітніх з дорослими злочинцями, які стають керівниками, радниками і навіть співвиконавцями злочинів, що зумовлює збільшення складу криміногенної групи та залучення неповнолітніх до більш тяжких злочинів; у злочинних угрупованнях неповнолітніх збільшується питома вага дівчат та їх участь у тяжких злочинах (розбійницьких нападах, звалтуваннях і навіть вбивствах); кримінальні групи досягають кількох десятків членів, з міцною дисципліною й ієрархією, плануванням злочинницької діяльності та розподілом обов'язків [5, с. 96].

Якісні показники злочинності неповнолітніх відображають соціальну спрямованість і мотивацію протиправних посягань, а також закономірності їх злочинної поведінки [6, с. 329].

Особливим є зв'язок групової злочинності неповнолітніх із вживанням алкогольних напоїв. Зв'язок цей прямий і зворотній. Алкогольні експеси неповнолітніх – це способи дорослого самоствердження, проведення дозвілля, вільного спілкування.

Отже, злочинність неповнолітніх є самостійною кримінологічною проблемою, яка потребує подальшого вивчення з метою розробки комплексних заходів спрямованих на профілактику даному виду злочинності.

Список використаних джерел:

1. Медичкий І. Б. Вплив соціальних факторів на злочинність в умовах становлення незалежної Української держави. – Івано-Франківськ, 2007. – 216 с.
2. Выготский Л.С. Психология детского возраста // Л. С. Выготский Психология. – М.: Эксмо-пресс, 2000. – 1008 с.
3. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема / Б. М. Головкін // Проблеми законності. – 2016. – Вип. 133. – С. 204-217.
4. Головкін Б. М. Злочинність на вулицях та в інших громадських місцях / Б. М. Головкін // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. – Вип. 26. – Харків: Право, 2013. – С. 87-98.
5. Дроздов А. Ю. Агрессивное поведение молодежи в контексте социальной ситуации / А. Ю. Дроздов // СОЦИС. – 2003. – № 4. – С. 95-98.
6. Сметаніна Н. В. Інформаційна модель злочинності в пострадянській кримінології / Н. В. Сметаніна // Порівняльно-аналітичне право : електрон. наук. фах. вид. – 2013. – № 3-1. – С. 327–331.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Матеріали XVIII студентської наукової конференції
з кримінології

(м. Харків, 28 листопада 2018 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2018

Редакційна колегія:

д-р юрид. наук, проф. Б. М. Головкін (*голова*);
канд. юрид. наук, доц. К. А. Автухов (*відповідальний секретар*);
д-р юрид. наук, проф. О. Ю. Шостко;
канд. юрид. наук, доц. М. Ю. Валуйська;
канд. юрид. наук, доц. С. Ю. Лукашевич;
канд. юрид. наук, доц. М. В. Романов;
канд. юрид. наук, доц. В. В. Пивоваров;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Таволжанський;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова;
канд. юрид. наук О. В. Гальцова;
канд. юрид. наук М. О. Маршуба;
канд. юрид. наук О. В. Новіков;
канд. юрид. наук К. Д. Кулик;
канд. юрид. наук М. Ю. Кутепов;
канд. юрид. наук Н. В. Сметаніна;
зав. лабораторією Ю. Г. Бойко

Актуальні проблеми протидії злочинності : матеріали XVIII студ.
А43 наук. конф. з кримінології (м. Харків, 28 листоп. 2018 р.) / за заг. ред.
А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2018. – 196 с.

ISBN 978-966-937-540-7